

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

NR. 5

19. OKTOOBER 1934

I AASTAKÄIK

Kus on võitlejad?

Meie liidu ajalugu on võitluste ajalugu. Olles olnud alati töölisklassi esirinnas, on trükitehased võideldud oma paremate tingimuste kättesaamiseks. On aegu olnud, kus neid saavutati, on aegu olnud, kus kõik võidud jälle kaotati. Töölisliikumise ajaloos on see ikka nii olnud — langetakse, et siis uue hooga jällegi tõusta ja edasi sammuda võitude poole. Kuus aastat tagasi saime meie ränga hoobi — meie ülemaaline streik, mille sihiks oli kollektiivlepingu kaitse ja üldiselt palkade alandamise vastu võitlemine — nurjus. Lootusetuse ja meeleheite tunne võttis maad selle lüüasaamise järele.

Nüüd oleme uuesti toibunud. Oleme alganud uuesti otsast peale, streigi kaudu tühjaks joosnud kasad on jällegi paranemise tendentsi näitanud, liikmeid on juurde võidetud ja seda kõik ränga lüüasaamise järele ja ajal, mil ülemaailmeline majanduskriis laastas ja kurnas kõiki töötajaid ja kus ühingutel tuli võidelda ränga tööpuudusega enda liikmeskonna hulgas.

Aga see lüüasaamine on andnud meile palju juurde — meie organisatsioonilised kogemused on täiene-

nud. On jõutud ajastuni, kus kõik küsimused kaalutletakse reaalsete võimaluste piirides, kus igasugune fantaasia ja poliitiliste voolude mittesallivus liigekonnas on kadunud.

Eks see kõik liida ja moodusta liigekonna üheks tervikuks, kus ainus siht on trükitehaste majandusvõitluse kaudu enda olukorra parandamine. Nagu tööandjad on liitunud endi vahel tugevaks jõuks, kasutades selleks oma relva — kapitali ja riigivõimu, nii peame ka meie ühtlaselt seisma selle fronti vastu.

Tööpuuduse ajastul ja pettumuste tõttu on paljud meie ridadest kadunud — need, kes omal ajal olid liidu ellukutsujad ja selle tegeliku töö tegijad. Kas ei kohustaks käesolev aeg neid uuesti liikumise juurde tulema ja enda pettumusest üle saama. Organisatsioon elab, kõigi kaotuste ja pettumuste kiuste.

Kus on omaaegsed juhid, kellel pidi trükitehaste liikumine südame lähedal seisma ja mille eest nad kongressidel piike murdsid?

Kus on jäänud Kuthman, omaaegne esimees ja sekretär? Ta töötab praegugi trükitehaste alal Tallinnas, aga ei ole liige.

Kus on Rebane, kultuurtoimkonna esimees? On Tallinnas „Päevalehe“ trükikojas, aga liige ei ole. Ja terve rida teisi: Russi, Vunder, Ode, Todi, Virk, Sitsik, Lehtmets jne. jne. Ega nad ometi deserteerunud ole ja tunnistada taha, et olid valeteel asudes trükitehaste liikumise etteotsa?

Majanduslikud raskused ja pettumus andsid hoogu sellele teele asudes. Aga see tee ei ole tõekspidamisega kooskõlas. Mis sest, et majanduskriisi surve on mõned läinud teisele tööalale. Kas ei ole see pärisamet neile siiski südame lähedal ja kas ei otsita olude paranemisel jällegi see tee tagasi trükitehaste juurde. Seepärast ei peaks keegi eraldumist sel alusel põhjendama.

SISUS:

Kus on võitlejad?

Uut hoogu organisatsioonidesse.

Tartu ladumismasinatate küsimus.

Trükitehaste omaabi toetamine.

Veel „Trükitehaste Kodu“ küsimusest.

Eesti Trükitehaste Liidu sünn.

Maailma suurim trükikoda.

Tallinna trükitehastele!

Liidu juhatuse otsusi.

Välismaaine ringvaade.

Tehnika nurk.

Laduja pisimuresid.

Laiast maailmast.

Uut hoogu organisatsioonidesse.

Vaadeldes Eesti tööliikumise ajalugu veidi kaugemast minevikust, võime öelda, et trükitehased on Eestis peaaegu kõigevanem organiseeritud töölisklasside teiste kutsealadel töötavate töölisklasside hulgas. Isegi vanal tsaarivalitsuse ajal, mil töölisklassid olid juba nende asutamisel, kui ohranka ja tema käsilased sellest haisu ninna said, ohranka ja kasakate nuutidega laiali peksti, nende varandus, kui seda oli jõutud koguda, ära rüüstati, jõudsid trükitehased oma organisatsioonide hoida elujõulistena ja teetseda isegi põranda alla surutult aktiivsetena. Ja trükitehaste kutseorganisatsioonid polnud mitte pisikesed käputäie koondised, vaid nendes leidsid tolle aja parem inimmaterjal, mida üldse trükitehaskonnas leida võis, ja need inimesed tundsid huvi töölisklassi asja vastu. Olid eeskujuks teistel aladel töötajatele töölisklassile.

Tuli revolutsioon, puhus ära tsaari ohranka ja kasaka nuudi, töötav rahvas hingas vabamalt, asus end organiseerima suurejoonelisemalt, pühitses nii öelda võidupüha, ja tal oli selleks põhjust, sest see oli ju tema teene, et kadus karm tsaari sandarmi käsi. Kõikjal kees töö ja tegevus, ka trükitehased olid nende esirindes. Asutati kõikjal oma kutseühingud ja lõpuks ka nende keskkondis Trükitehaste Liit. See oli tõusu aeg. Kuid seale järgnes langus...

Siiski on tänapäeval olukord sootuks teine kui ohranka ja kasaka nuudipäevil; on suurem organiseerimise vabadus, iga tööline võib astuda oma kutseühingu liikmeks, kui tal aga selleks tahtmist on. Aga nii kurb ja valus kui see ka tundub, näikse eriti meie trükitehaste hulgas valitsevat mingisugune tarretus, hoolimatus ja külmus. Kurdetakse ja halisetakse küll, et ajad on viletsad, tööpalgad on viimase võimaluseni

Liit vajab kogenenud võitlejaid, tulgu siis kõik kaasa, kes on olnud juba kord trükitehaste ridades. Seekaudu tõmmatakse ka passiivsem element — laiem trükitehaskond — kaasa.

Trükitehaste võitlus enda tingimuste parandamiseks ei ole lõppenud ja organisatsioon vajab, enam kui kunagi iial — uusi jõude ja uut usku.

madalaks kruvitud jne. Aga keegi ei taha midagi teha oma ega kaasvõitleja olukorra parandamiseks, ja kui oma heaks midagi tahetakse korda saata, siis ei osata seda ka muul teel teha, kui antakse mõnele omast nõrgemale kaasametivennale jalahoop pehmele kohale nii, et see lendaks oma viletsalt teenistuskohalt.

Kõrvaltvaatajale näib nii, et eesti trükitehaste perele on jõudnud kätte need „kuldse ajad“, kus pole enam vaja ei oma võitlusorganisatsioone — ühinguid, nagu oleks need ajad möödunud, mil tunti vajadust ühiselt koos käia ja oma muresid ja puudusi arutada, kaaluda, kuidas ja millisel teel asuda võitlusele oma olukorra parandamise eest. Aga nüüd on hoopis teissugused jutud kui kokku tullakse. Nüüd kui kaks ametivenda kokku saavad, siis on harilik asi kuulda kõrtsijuttu jne. Sarnase teemi ümber keerleb juttu pea terve päeva.

Seltsimehed! Kaasvõitlejad tinakastide taga! Need pole kohased kõned trükitehasele. Käes on pimedad ja porised sügisööd, igasugune väljas vabas looduses liikumine on surutud ruumesse, siirduge oma ühingute ruumesse, või kui teie ühingul veel ruume ei ole, siis muretsege need. Te kurdate, et teil pole raha ühingu liikmemakse maksta; jätke nädalas üks pakk paberosse ostmata, samuti ka topka viina ja te näete, et teil leidub igal palgapäeval vastav summa liikmemaksu maksmiseks. Kõik trükitehased oma ühingusse! Meid on üle Eesti riigi väike arv, veidi üle tuhande! Kui juba trükitehased ei suuda ennast koondada, mida peavad siis tegema need kutsetöölised, keda on mitmed tuhanded.

Veel kord: Kui sa tahad trükitehaseks kuuluda klassiteadliku töölisklassi perre, siis juba täna astu oma ametiühingusse!

—p.

LÄTI TERROR.

Nagu oli kõikide Läti ametiühingute saatus, nii purustati agraarfašistide poolt ka Läti trükitehaste liit. Liidus oli registreeritud üle 1000 trükitehase ja neil oli Riias suur maja. Kõik juhtivad tegelased on heidetud vanglasse või kontsentratsioonilaagrisse Liepaja (Liibavi) juures, kus nad peavad teadmata kui kaua oma päevi veetma.

Tartu ladumismasinate küsimus.

Teatavasti oli Tartu Mattieseni trükikojal kavatsus osta välismaalt juurde 3 uut ladumismasinat, mille põhjenduseks toodi tööde rohkust Tartus. Vastaval koosolekul majaministeriumis vaidlesid nii töösturite kui ka trükitööliste esindaja nende masinate sisseveo vastu, kuna kardeti, et seekaudu süvendatakse tööpuudust ladujate hulgas. Nagu nüüd selgunud, lubati siiski need masinad välismaalt sisse tuua, kusjuures ministerium võttis motiiviks seda, et nimetatud trükikoda ei saanud kokkuleppele o.ü. „Täht“ trükikojaga Tallinnas, kes oli nõus müüma enda ladumismasinate kõrge hinna eest. Kuna aga Tartu on kuhjunud palju tööd, siis ministerium andiski loa uute masinate sisseveoks. Ministeriumi kuulmist mööda, ei ole ettevõtja vallandanud töölisi, vaid on veel umbes 16 töölisi juurde võtnud.

Ei või midagi selle vastu olla, kui töö ratsionaliseerimise mõttes uusi masinaid tarvitusele võetakse, aga sealjuures peab silmas pidama, et see oleks ka käesoleva raske tööpuuduse ajaga kooskõlastatud ja ühtlasi ei tingiks välja ka trükikodade omavahelise võistluse, mille all kannatab ikkagi tööline. Et praegu Tartus hulk tööd, siis see ei peaks veel tu-

leviku kohta maksma. Kes kindlustab, et aasta pärast ei ole olukord muutunud ja töö kvantum väheneb. Seega jääb ka olemasolevatel masinatel töö väheseks ja kuna masin peab enda tasatgemiseks täie koormatusega töötama, siis viiakse ka olemasolev käsiladu masinale. See kutsub esile aga kahtlemata tööpuuduse süvenemist käsiladujate hulgas.

Samuti õpetatakse neil masinatel uusi masinaladujaid juurde, olgugi et masinaladujaid on töötä. Tallinna ühingus näiteks on neid terve kolm töötä. Sellepärast peaks ettevõtte oma läbirääkimiste põhjal majandusministeriumis uute masinatele võtma juba olemasolevaid masinaladujaid, aga mitte juurde vabritseerima uusi. Tartu seltsimehed peaksid kindlasti nõudma seda ettevõtjalt, kuna selge on, et masinaladujate üleküllusega langevad viimaste palgad — nii nagu seda teiste aladegi juures näha on.

On möödas ajad, kus riik võttis kuulda trükitööliste soove. Nüüd peavad trükitöölised enda jõul seda tegema ja kuna Tartu seltsimehed on küllaldaselt organiseeritud, ei peaks see küsimus neile raskusi sünnitama. Muide võiksid ettevõtjad talitada ka teistel aladel samuti.

Trükitööliste omaabi toetamine.

ETL juhatus on esitanud teedeministrile järgmise palve:

Trükitööliskond on endale sihiks seadnud töötute ja invaliidide toetamise. Selleks maksab iga organiseeritud trükitöölise nädalas 25 sendist kuni 1 kroonini liikmemaksu, mille tuludega kaotatakse ka ülalnimetatud töövõimetute toetamise kulud. Sellega hoitakse ära nähtust, et töötud ei tarvitseks koormata niikuinii täidetud tööbörse, samuti ka see, et invaliidideks muutunud trükitöölised ei tarvitseks abisaamiseks pöörduda riigi- ja omavalitsuste kaela, raskendades küllalt kitsastes piirides tehtud eelarveid. Trükitööliskond ei taha näha, et inimesed, kes eluaja on tegelnud trükisõnaga, on tööprotsessist väljalangemisel sattunud kerjaste seisukorda.

1934. aastal peetud Trükitööliste Liidu kongressil võeti vastu laiaulatuslik määrustik, mille alusel tsentraliseeritakse liidu juurde invaliidide

ja vanade abistamine, kuna senini lasus abistamise töö üksikute ühingute õlgadel. Sellise mooduse tingis asjaolu, et mõned ühingud sattusid abivajajate rohkuse tõttu raskustesse, Liidu juures abistamise korral on toetamist kergem organiseerida, kuna seekaudu on võimalik suuremat katet vastavatele väljaminekutele muretseda.

Kuna palgad on tugevasti langenud, mis tingib liikmemaksude vähesed laekumised, siis on raske jätkata senist vanade ja töövõimetute ning töötute abistamist, siis palub Eesti Trükitööliste Liidu juhatus abiks tulla töölise endaalgatusele ja määrata Liidule vanaduse ja invaliidisuse fondile, samuti ka töötute toetamiseks kokku 1000 krooni.

Senini on 1933. aasta jooksul makstud toetuseks ühingute kaudu töötuile Kr. 2.119,40, invaliididele Kr. 1.471,60. Abirahad sealjuures on olnud töötuile 5—7 krooni näda-

Veel „Trükitöölise Kodu“ küsimusest.

Tartu Trükitöölise ühingult on toimetusele saadetud järgmine kiri: „Trükitöölises“ nr. 4 on kõnealla võetud „Trükitöölise Kodu“ asutamise küsimus. Kuna selles kirjutises on öeldud, et Tartu Trükitöölise Ühing ei maksa enam Eesti Trükitöölise Liidu juurde asutatud majafondi maksu, vaid on hakanud iseisvalt koguma, siis peame teile selle kohta esinema seletusega.

Tallinna Trükitöölise Ühingu ja vahest ka mujal kasseeriti sisse igalt liikmelt eraldi fond nr. 3 maks, mis kanti edasi Liidu arvele. Tartu Ühing ei ole praktiseerinud sarnast moodust, et maksutada liikmeid peale liikmemaksu veel erimaksuga Liidu majafondi heaks, vaid on maksnud majafondi maksu Ühingu kassast. On välja arvestatud, kui palju tooks sisse kogusummas see maks sarnasel kujul, kui kasseeriksite sisse nõnda liikmetelt, nagu seda teeb Tallinna Ühing, ja sellejärele välja arvestatud, missuguse protsendi teeb see välja Tartu Ühingu sissetulekute liikmemaksudest. See protsent on osutunud neli (4) ja praegu maksabki Tartu Ühing oma sissetulekute liikmemaksudest 4% E. T. Liidule fond nr. 3 maksuks. (Vaata meie aruandeid.)

Et Tartu Ühing ei ole igal aastal saatnud ära seda maksu Liitu, on tulnud sellest, et üksvahe oli Liidu tegevus väga soiku jäänud ja ka Tallinna Ühing võlgnes kaunis suure summa üleandmata fond nr. 3 maksu Liidule. Sellepärast otsustas Tartu Ühingu üldkoosolek 1933. a. 19. veebruaril fond nr. 3 maksu Liitu mitte

las, vanadele ja invaliididele 4—6,5 kroonini nädalas. Kõik need summad on makstud organiseeritud trükitöölise enda kogutud summadest.

1. oktoobril 1934. (allkirjad).

*

Ministeeriumist saab 4. oktoobril järgmine vastus:

Eesti Trükitöölise Liidu juhatussele V. Pärnu maantee 31-5. Siin.

Vastuseks Teie palvele 1. oktoobrist s. a., määrata liidule vanaduse ja invaliidsuse fondile, samuti ka töötute toetamiseks 1000 krooni toetuseks, teatan Teedeministri korraldusel, et selleks otstarbeks riigi eelarves mingisuguseid summasid ei ole.

(Allkirjad.)

enne ära saata, kui Tallinna Ühing on nimetatud maksu Liidule ära tasunud, vaid kogunenud raha panna Tartus pankani hoiule. Praegu seisabki Tartu Ühingul E. T. Liidu fond nr. 3 maks erihoiuraamatuga pangas hoiul. Tartu Ühingu juhatus on nõus seda hoiusummat, mis seisab E. T. Liidu fond nr. 3 maksuna erihoiuraamatuga hoiul kirjutama E. T. Liidu nimele kui Liit seda soovib. Tartu Ühing on senini igal aastal arvestanud sinna juurde vastava summa E. T. Liidu majafondi heaks ja ei ole õige, et Tartu on lõpetanud maksmise Liidule ja hakanud eraldi raha koguma.

Kuid et Tallinna Ühing on 1. juulist 1934. a. katkestanud majafondi korjamise, sellest ei ole Tartul senini üldse aimugi olnud. Ei ole ju vist kongress ega ka Liidu juhatus sellist otsust teinud, et majafondi korjamine katkestada.

Mis puutub sellesse, et Tallinnas kui ka Tartus seda kogutud raha eraldi ära kasutada, siis see ei ole vist kuigi otstarbekohane. Raha on ju kerge ära kulutada puhkekodude korraldamiseks, kuid siis ei ole see raha ikka täitnud seda *ülesannet*, milleks on ta kogutud, s. o. et kord Eesti Trükitöölise Liit võiks ehitada endale maja, maja, mis asuks linnas ja mitte kuskil linna serval, kus leiaks ulualust Eesti Trükitöölise Liit ja millele võiksid kõik trükitöölised E. T. Liidu liikmed vaadata uhkustundega, teades et see on kõikide E. T. Liidu liikmete ühine kodu, mis on saavutatud ühise jõuga ja ühise kogumisega.

Sellepärast tegi Tartu Trükitöölise Ühingu juhatus otsuse: Mitte seisma jätta Eesti Trükitöölise Liidu juurde asutatud majafondi kogumist ega senini kogutud summast mitte ära tarvitada, vaid koguda majafondi edasi senisel kujul.

Tartu Ühingu juhatuse arvates on see ainuke õige seisukoht fond nr. 3 asjas. See peaks ka Liidu juhatuse seisukoht olema ja Liidu juhatus peaks siin oma mõju maksma panema, et Tallinna Ühing oma tehtud otsuse ümber mudaks.

— — —

Ükski Liidu kongress ei ole otsustanud „Trükitöölise Kodu“ loomiseks maksu määramise. Küsimus oli kerkinud päevakorradele peale Liidu 7. kongressi koosviibimisel ja sealt

Eesti Trükitöölise Liidu sünd.

Eesti trükitöölise ülemaaline liitumine oli teostatud ajal, mil lõid kõrgeid laineid Vene oktoobri-revolutsioon ja Eesti vabadussõda. Tolleaegne poliitiline olukord oli veel selgusetu — Venemaast eraldatuna pidi Eesti töölisliikumine ka endale teid ja suuna määrama. Töölisliikumine oli mitmes leeris — ühel pool tugevajäulised maarahva toetatud sotsiaaldemokraadid, teisel pool — valdav enamus linnaproletariaati, koondudes iseseisvate sotsialistide ja kommunistide ümber. Kuigi sotsiaaldemokraadid omasid ka linnaproletariaadi hulgas mõju, oli kogu töölismasside enamiku sümpaatiad kalduvad III internatsionaali poole. Ägedad võitlused leeride kaudu kandusid ka olemasolevates ametiühingutesse. Kellelgi ei olnud usku, et ametiühingud suudavad jääda töölise majandusliku tingimuste parandajaiks olemasoleva riigikorra juures, vaid neid võeti, kui võimalust töölismassidele lähenemiseks, et seekaudu oma poliitilisi töekspidamisi läbi suruda.

Iseseisvuse algusaastail andis valitsus ametiühingutele kätte toitlustamise küsimuste organiseerimist endi liikmetele ja seekaudu oli ametiühingute liikmete arv jõudus kasvama. Trükitöölised olid paremini organiseeritud — nad sundisid valitsust nii mitmedki asjad endi kasuks otsustama. Korduvad streigid andsid selleks ka omalt poolt mõju juurde.

Nii võime märkida, et trükitöölise survele oli valitsus sunnitud tolleaegse siseministri A. Oina kaudu

kaudu oli algatus liikvele lastud. Liidu juures loodi vastav toimikond, kes asus küsimust propageerima. Selle tulemuseks oli ühingute poolt korralduste tegemine ja summade sissekassseerimine loodud fondi arvele. Seetõttu ei ole Liidu juhatusel ka õigust keelata ühingute kodu heaks maksu mitte maksta, kuna selleks ei ole volikogu ega ka kongressi otsust. Rahalised kohustused võib peale panna aga üksnes Liidu kõrgem organ. Liidu juhatus võiks vast ainult siis vahele segada, kui kongressi poolt oleks selline otsus tehtud. Nii ei või tartlaste mõtteavaldust kirja lõpul küll kuidagi õigeks pidada.

Toimetus.

sekvestreerima 6 trükikoda Tallinnas. Põhjus: tööandjad ei olnud trükitöölise palgatingimusi vastu võtnud. Isegi siis, kui valitsus tahtis „Riigi Teatajat“ ja rahamarke trükikoda streigi ajal, oli Tallinna trükitöölise organisatsioon teinud järgmise otsuse: „Riigi Teataja“ ja raha trükkimist võime ainult sel tingimusel lubada, kui

- a) meie nõudmised, palgatariif ühes arvatud, vastu võetakse,
- b) riik omandab riigitöödele vastava trükikojaga,
- c) trükikojaga omandamise komisjoni määratakse 2 ühingu esinädajat.

Need on iseloomulikud jooned tolleaegsest ametiühingute olukorrast ja võisid ainult tunnistust anda, et valitsus ei tahtnud organiseeritud töölisi ärritada ja nõrka vabariiki hädaohtu saata sisemiste rahutuste kaudu. Valitsus pidi paratamata leppima ametiühingute tunnustamisega. Enda populariseerimiseks laides töölismassides oli ta aga hoobi andnud, kui aeti laiail 1. ülemaaline ametiühingute konverents 1920. a., kus hulk saadikuid, nende hulgas ka osa sotsiaaldemokraate, Venemaale saatmisel maha tapeti. Need olid äärmiselt segased ja ärevad meeleolud, milles hakkas trükitöölise liikumine kindla ilme võtma.

1917. aastal oli asutatud Tallinna Raamatutööstuses Töötajate Ametiühisus. Ühing kasvas järjekindlalt. Kuna varem töötati Riia osakonnana, siis Eesti isesisvaks saades, tuli hakata riigi piires teotsema ja iseseisvat korraldust looma.

Ka mujal linnades, nagu Tartu jt., olid organisatsioonid enam-vähem välja kujunemas. Seetõttu trükitöölise ülemaalse töö ühtlustamiseks kerkis ka paratamata vastava keskkondise loomise küsimus üles. 4. mail 1919. a. Tallinna Raamatutööstuses Töötajate Ametiühisuse juhatus otsustas koos vanemate nõukoguga:

„Otsustatakse meie ametiühisuse tegelasi organiseerimise mõttes kodumaa linnadesse — Viljandi, Pärnu ja Tartu — välja saata. J. Ode¹ võtab enda peale Tartu sõitmise ja lubab samal päeval välja sõita. Pär-

¹ Praegu trükitöölise liikumisest eemale jäänud ja tegeleb raamatupidajana.

Maailma suurim trükikoda.

Iseenesest ta asub Ühendriiges ja nimetab end õigusega „hiiglainmaks trükikojaks maakeral“. Kõnesoleva trükikoja ametlik nimetus on „United Staates Government Printing Office“, Washingtonis. President Lincoln'i ametisse astumise päeval, 4. märtsil 1861, algas ta tegevust. Praegu katavad ta läbiseigi 8-kordsed ehitised $3\frac{1}{2}$ ha maapinda. Tema teenistuses seisab üle 5000 isiku, kes kokku aastas umbes 10 miljonit dollarit palka saavad. Ringkäigul läbi selle gigantse asutise satume rekordiliste arvude peale. Nii töötavad üle 400 ladumismasina juures, milledest 174 Linotype, rohkem kui 600 inimest. Nende masinate aastatoodangut võiks võrrelda järgmiselt: 611 leksikonisuurust raamatut, millest igaüks 1000 lehekülge ehk teisiti arvestades:

745.000 lehekülge hariliku raamatu suuruses, mis teeks välja raamatu-kogu 3000 raamatuga. — Trükiosakonnas töötavad 572 isikut, 191 masina juures mitmesugustest süsteemidest, milledest aasta jooksul antud umbes 178.000 trükivormidest ja plaatidest 2200 miljonit eksemplari välja tuleb! Peale selle trükiti 1933. a. veel 1366 miljonit postkaarti ja 186 miljonit rahakaarti väljajagamiseks Ühendriikide postiasutistele. 145 inimest töötavad klišeede ja plaatide osakonnas. Siin valmistatakse aastas umbes 4,2 miljonit ruutsentimeetrit klišeesid ja plaate 70 miljoni ruutsentimeetri ümber. Ka kõiteosakond ei jää maha teistest oma hiiglarvude poolest, kus üle 1000 töölise aastas rohkem kui 12 miljonit meetrit õmblustraati, 28 milj. meetrit õmblusniiti, 11.000 ruutmeetrit nahka ja 132 milj. sentimeetrit lehtkulda läbi töötatakse. Transportosakonnas teenistuses üksi seisavad 30 veoautot, millede vedu aastas 50.000 tonni välja teeb. Hiigeltrükikoja peatöök on Ameerika kongressi aruannete „Congressional Record“ väljalaskmine. Selle rekordide asutisel on ka oma õpilaste kool, kus järeikasvule aja- ja asjakohast õpetust antakse. Praegu on koolis 140 poeg- ja tütarlast. Iseäranis heakorra hoolitsemise poolest seisab see suurasutis esikohal. Oma rahvamaja 800 istekohaga, kus 3000 lõunat päevas välja jagatakse. Koosolekute saal, mis mahutab 2000 inimest, on kasutada ühtlasi lugemisele kui ka mängudele, peale selle veel teatrilaava. Keldriruumi on ehitatud kuus teed veeremängule. Ei puudu siin ka asjateadlikult sisseseatud haigemaja, kus kaks arsti ja kolm ravitsejat päeval kui ka öösel teenistuses seisavad. Suurt rõhku paneb trükikoja juhatus oma laboratooriumile, kus kõik trüki- ja köitematerjalid alaliselt ja hoolega läbi uuritakse ja parandatakse ning sellest tekkinud uuendused ühendriikide trükitehnikule tasuta kasutada antakse! See laboratoorium valmistab ka eritinti, ainult valitsusele tarvituseks, mis salaretseptist on koostatud ja järeleaimamata.

nu ja Viljandi sõidavad R. Tohver² või Rauman. Reis lükatakse seniks edasi, kuni eeltööd selleks tehtud ja tarvilikud load nõutud. Kirjalikult informeerida ühinguid.“

Tolleaegsesse juhatusse kuulusid A. Devis³, J. Ode, J. Rauman, Rumberg, Isok, Antje, K. Kõtsi, Kulnikov, Eichler, Väikesaun, hiljem Krupp.

9. mail 1919 juhatus otsusega saadetaksegi R. Tohver Pärnu ja Viljandi selgitustööd tegema, määrates kassast ka sellekohast krediiti. Samal ajal valitsus sekvesteerib trükikodasid.

29. juunil 1919. a. kokkukutsutud peakoosolekule, millest võttis osa umbes 50 liiget, pannakse ette ülemaalise trükitehnikute ühingu loomise küsimus, kutsudes selleks kokku üle riigi trükitehnikute kongressi. Peakoosolek kiidab selle heaks ja volitab juhatust sellekohaselt toimima.

Tallinna trükitehnikud asuvad uuesti võitlusele palkade kõrgendamiseks, kuna elukallidus tõuseb. Valitsus tõstis palku 50% võrra. Seetõttu venib kongressi kokkukutsumine, mis aga ei takista vahepealset organiseerimist. Narvas otsustati avada Tallinna osakond (8. juulil 1919). (Järgneb.)

² Oli hiljem trk. „Tähe“ juhatajaks, siis omandas kivitrükikoja, teatseb iseseisvalt Tallinnas.

³ Oli hiljem trükikoja omandanud ja tegeles peremehena.

Lõpuks olgu veel selle mammuttrükikoja remonttöökojad nimetatud, kus 400 inimest tööd ja leiba saavad. Seal käib töö vahetpidamata masinate ja üksikute hoonete korrashoidmiseks.

Tallinna trükitöölistele!

Ametivennad ja -õed!

Majandusliku surutise mõjul on trükitööliste palgaolud äärmiselt madalale viidud. On ettevõtteid, kus ladujaile makstakse juba 1,5—2 krooni, väiksemais töökodades isegi 50—60 senti päevas, missugune tasu ei võimalda peost-suhu elamistki. Tööliste õigusi kitsendatakse, ja kui töölised tahavad oma huvide kaitseks välja astuda, siis vallandatakse nad töölt. Mida nõrgemini on trükitöölised omavahel seotud, seda kergemini saadakse neist jagu.

Trükitöölised on tugevad ainult siis, kui nad on ühendatud. Ühiselt on kergem võidelda enda õiguste ja palgaolude parandamise eest. Seda ühinemist on võimalik teostada ainult ühel teel — kõik töölised peavad kuuluma oma kutseühingusse. Teadlikumad trükitöölised on koondunud Tallinna Trükitööliste Ühingu ümber, kes püüab kaitseada tööliste huvisid. Kuid kui enamik trükitöölisi ei ole veel koondunud ühingusse, on ühingul raske kaitsta trükitööliste nõudmisi ja parandada palgaolusid. Väljaspool ühingut seisvad trükitöölised ei ole sidemes ühingu liikmetega ja üksmeele puudumisel nurjuvad kõik trükitööliste olukorra parandamiseks ettevõetud kavatsused. Seetõttu kutsub ühing kõiki trükitöölisi, nii endisi ühingu liikmeid, kes välja langenud mitmesugustel põhjustel, kui ka üldse väljaspool kutseühingut seisvaid, liituma Tallinna Trükitööliste Ühingu ümber. Ühing on asutatud puhtmajanduslike nõuete läbiviimiseks ja tema liikmestikus võivad seista kõik trükitöölised, meelsuse peale vaatomata. On ülim aeg üle saada sellest loidusest ja kõhklemisest ühingu vastu. Kõik trükitöölised ühingusse!

Ühing ei teosta üksi palgavõitlust. Tema ülesandeks on ka vanade trükitööliste ja invaliidide toetamine. Nii saab iga trükitööline alates 60. eluaastast peale abi nädalas 6—9 kroonini, arvestades makstud liikmemaksu nädalate arvuga. Samuti ka invaliidid. Matuseabi antakse kümne nädala abi suuruses. Töötaolu puhul antakse toetust nädalas praegu 7 kr. Ka juriidilist abi on ühingu kaudu korraldatud tasuta. Ühingul on omad ruumid kasutada V. Pärnu mnt. 31—5, kino „Kungla“ kõrval, iga päev kella 6—10 õhtuni. Ruumides on võimalik koos käia, ajalehti lugeda, samuti ka malet, koroonat jm. mängida.

Ühingul on ka olemas suur raamatukogu, kust kõik liikmed saavad raamatuid maksuta lugemiseks.

Ühingu liikmemaks on siinjuures kõikuv. Nädalas tuleb maksta 25 sendist kuni 1 kroonini. Iga trükitööline võib valida oma kandejõu kohaselt liikmemaksu suuruse, nii et tal ei peaks tekkima raskusi liikmemaksu tasumisega. Vastavalt liikmemaksu suurusele saadakse ka abi. Liikmemaksu kategooriaid on 5: I kategooria maksab 1 kroon nädalas laakmemaksu, II — 80 senti, III — 60 senti, VI — 40 senti ja V kategooria 25 senti nädalas. Nii ei peaks liikmemaks mitte takistuseks olema ühingusse kuulumisel.

Trükitöölised! Liitugem ja tõstkem ühing samale tasemele, kui ta oli vana, kus ühingusse kuulusid peaaegu kõik trükitöölised. Seega kindlustate endid. Võtke osa vastavast selgituskoosolekust ja tooge sinna ka kõik teised ametiõed ja -vennad. Kõik ühingusse!

Ametiühingulise tervitusega

Tallinna Trükitööliste Ühing.

Korrektori kursused Tallinnas.

Tallinna Trükitööliste Ühing korraldab liikmetele ja võõraile korrektori-kursused, mille lektoriks on juhatusliige ja keeleõpiliste käsiraamatute autor K. Vainula. Omades spetsialiteedi selle ala küsimustes, on K. Vainula kursuste loengute kava koostanud 30 tunnile, kusjuures loenguid peetakse igal pühapäeval kella 10—1 päeval. Kursuste kestusel võetakse läbi järgmine kava:

- 1) Sagedamini esinevad õigekeelususvead ja nende parandamine.
- 2) Rööbasjooni ametliku keele ja mag. Aaviku uuendusliku keele vahel.
- 3) Trükitehnilisi juhiseid, mille vastu sageli eksitakse.
- 4) Korrektoori lugemine ja tehnik.

Osavõtt kõigile ühingu liikmeile tasuta. Kursusi peetakse Ühingu ruumes V. Pärnu mnt. 31.

Liikmete juurdevool Tallinnas. Viimasel ajal on märgata Tallinna Trükitöölise Ühingu uut liikmete juurdevoolu. Sel sügisel on astunud paarist trükikojast juurde juba üle 20 liikme, kuigi värbamise töö alles käib. Enamus juurdetulijatest on organiseeritud trükitehase ridades esmakordselt. On aga ka neid, kes omal ajal mitmel põhjusil langesid ühingu ridadest välja.

Tallinnas on kavatsusel organiseerimistööd läbi viia käitiste kaupa, kuna sel korral on kergem ühiste huvidega inimesi organiseerida. Kuna töö alles käib, siis on varajane veel kokkuvõtteid teha, missugusel määral õnnestub uute liikmete juurdevärbamine. Loodetavasti annab aga see aktiivne töö ka tulemusi ja Tallinn võib kodumaa ühingute hulgas jällegi esikohale tõusta.

Rakvere. Rakvere trükitehase peres oli ühingu elu kuni käesoleva ajani täiesti soikus, kuna mitmed sealsed trükitehased olid töötä. Hiljuti alustas siin uuesti oma tegevust senini suletud olnud end. „Virulase“ trükikoda uue peremehe juhtimisel. Ühes sellega said ka suurem osa siinseid töötuid trükitehase tööle. Loodetavasti ühes sellega elustub ka senini suikunud ametiühingu tegevus Rakvere trükitehase peres. —*Jo.*

Liidu juhatus otsusi.

Koosolekust 4. oktoobrist 1934 võtsid osa K. Gern, A. Schönberg, J. Saar ja A. Offenbach.

Liidu juhatus peatus sisseantud ETL märgikavanditest A. Rebase poolt esitatud kavandi juures, soovitudes seda kavandit ka märgiks vastu võtta.

Kuna Tartu ühingu poolt on esitatud A. Martini poolt ka kavand, mida Tartu ühing soovib liidu märgiks võtta, siis otsustati mõlemad kavandid ühingutele seisukoha võtmiseks esitada. Kuu aja jooksul peavad ühingud teatama, millist märgikavandit nad pooldavad ja alles seejärel teeb liidu juhatus lõpliku otsuse.

Otsustati Narva ja Rakverre saata organiseerimiskoosolekutele sekretär Offenbach.

Vanaduse ja invaliidisuse fondi toetamise asjas käisid teedeministeriumis sotsiaalkindlustuse osakonna direktori jutul K. Gern ja A. Offenbach, esitades sellekohase palve. Kui palve eitavalt otsustatakse, siis tuleb

pöörata otsekohe riigivanema poole toetuspalvega.

Ühingutele otsustati laiali saata ankeetlehed, mida tuleb täita 1. detsembriks vastava statistika koostamiseks. Edaspidi tuleb ühingutel iga 3 kuu tagant sellased teatelehed liidule saata, mida ühingud peavad silmas pidama.

Otsustati tellida liidule SSSR-is ilmuvat ajakirja „Poligrafitsheskoje Proisvodstvo“.

PALJU LOEME AJALEHTI?

Ammukulunud lausena nimetati ajakirjandust „seitsmendaks suurriigiks“. Tänapäeval ei pea see lause enam paika, kuna tehnika võidukäik on rakendanud avaliku arvamise mõjutuseks filmi ja raadio. Kuid siiski on ajalehe seisukoht massi mõtte-suuna äramäärajaks jäänud, mistõttu on huvitav vaadelda elanikkude suhtumist temasse. Muidugi eeskätt tiraaži suhtes. Kõrvutades Euroopa riike, nende hulgas ka Eestit, võime pildi luua, kus maal on ajakirjandus tugevamaks massidesse tunginud.

	Elanikke miljon.	Lehenumb- red milj.	Iga elan- kohta aja- lehe nr.
Šveits . . .	4,06	396,2	97,4
Taani . . .	3,57	244,4	60,1
Norra . . .	2,80	154,4	54,9
Luksemburg	0,29	16,0	53,3
Belgia . . .	8,09	374,5	46,3
Rootsi . . .	6,16	275,6	44,7
Danzig . . .	0,40	15,1	37,1
Saksa . . .	65,30	1827,5	28,0
Eesti . . .	1,10	18,9	17,8
Poola . . .	32,12	172,2	5,4
Soome . . .	6,65	17,7	4,8
Leedu . . .	2,36	10,3	4,4
Austria . . .	6,53	10,1	1,5
Läti . . .	1,90	19,6	1,0
Tšehhosl. . .	14,80	2,2	0,5
Prantsusm.	41,83	10,5	0,3
Ungari . . .	8,73	0,7	0,1

Nagu sellest tabelist näha, on Eesti võrdlemisi rahuloldavalt esitatud, kuigi ta ei suuda veel võistelda teiste enamarenenud riikidega. Siiski on temast tugevalt taga Soome, Läti ja isegi Austria (!). Imelik nähe, et Prantsusmaal suhteliselt loetakse mitukümme korda vähem lehti kui Eestis.

Välismaine ringvaade.

TŠEHOSLOVAKKIA.

Töölised on asunud 40-tunnilise töö-nädala nõudmisele, mille üle on juba rida koosolekuid tööandjatega peetud. Kuigi tööandjad seisavad selle vastu, ei ole küsimus veel maetud. 28. septembril kokkuastuvale trükistöölise liidu kongressi päevakorras on see küsimus ette nähtud.

Tšehhoslovakkia. Tšehhoslovakkia Trükistöölise Liit pidas 28. septembril s. a. oma 5. korralikku kongressi, millest võttis osa kõik liitu kuuluvat neli eriliitu. Esitatud olid tšehhid, slovakiid, sakslased ja ungarlased. Kongressi üleskutses oli muuseas:

„Öeldakse, et trükistöölised igal muretsevad ainult enda abistamise probleemide eest ja võõrduvad ikka enam ja enam võitluse ideest. Kas ei ole aga vastupidiseks näiteks kongressil tõstetav kollektiivlepingu revideerimine.

Samuti raskel majandusliku surutise ajastul ülestõstetav 40-tunnilise töö-nädala probleem? Ja seda ettevõtjate arvel!

Kutseoskuse arendamine ja õpilaste organiseerimine on ka tähtsamaid küsimusi sel kongressil.“

Lõpuks märgitakse: töölisklass peab teadma, et hädade ajal on tugevalt organiseeritud ametiühing parem tööline sõber.

Kas ei maksa see tõde ka meie kohta!

SAKSAMAA.

Kuis rahvussotsialistid on alandanud töölise palku, näitab järgmine statistika, mis maksev 1. veebruarist 1934 (Klambrites 1. jaanuaril 1933 makstud palk):

Ehitustööstus . . .	28,51 RM (43,44)
Mäetööstus . . .	24,72 RM (34,08)
Puutööstus . . .	26,54 RM (43,20)
Metallit.	32,14 RM (41,76)
Tekstiilt.	21,47 RM (33,60)
Keemiat.	20,05 RM (32,49)

Ka teised tööstusalad näitavad tugevat palkade langust. Palgad on võetud nädalas.

PÕHJA-AMEERIKA.

„The Typographical Journal“ andmetel on Põhja-Ameerika Ühendriikides 4 trükistöölise eriliitu: International Allied Printing Trades Association, International Association of Printing House Craftsmen, International Printing Pressmen and Assis-

tants' Union ja International Typographical Union. Viimane on kõige vanem neist liitudest ja seisab rahvusvahelise kutsesekretariaadiga ühenduses.

BELGIA.

Veel kestab edasi tariifita aeg. Tööandjad ei ole aga julgenud asuma tühistama endisi tingimusi, mis paratamatu oleks esile kutsunud töö katkestamise.

TAANI.

Taani trükistöölised on tööandjatega kokku leppinud eritariifi maksmapanekuks provintsis. Kokkulepe on maksev 1. veebruarini 1936. Selle kokkuleppe põhjal on võimalik ka trükistöölise usaldusmeeste võrgu loomine.

PRANTSUSMAA.

6. kuni 11. aug. peeti Prantsuse trükistöölise liidu 14. kongressi, millest võttis osa 185 saadikut — 164 osakonnast. Kongressil oli tähtsamaks punktiks ühenduse loomine mõnede liidust lahkunud trükistöölise organisatsioonidega. Lõpuks võeti vastu ka sellekohane resolutsioon, milles on ette nähtud rida tingimusi.

JUGOSLAAVIA.

Trükistöölistel on ikkagi veel otsustamata lepingu allakirjutamine tööandjatega viimaste vastuseisu tõttu, kuna tööandjad tahavad palku kärpida 10% võrra. Praegu on ajutiselt maksev vaheerahu, kuid peremeeste vastuseisu tõttu võib seisukord streigini minna.

LÕUNA-AAAFRIKA.

Unioni seadusandlus on kindlustanud raamatute- ja ajalehtede alal töölepingu, mis maksev 31. dets. 1935. aastani. Selle alusel on:

Töö aeg: masinaladujaile päevase töö juures 43 tundi nädalas, öösi 40 tundi, teistele päevase töö juures 46 tundi, öösi 40 tundi.

Lühitöö: Töölised peavad vähemalt 24 tundi nädalas töötama ja vastavat tasu saama.

Ületunnid on normeritud 33% kuni 100% juurdemaksuga.

Puhkust on võimaldatud vähemalt 12 päeva.

Peale selle on ette nähtud rida nõudmisi nagu: iga tööline peab organisatsiooni liige olema, kohustused liikmeks alal jne.

Tehnika nurk.

TRÜKIMASIN — HÄRJAPÖVLANE.

Moskva tehnik Lepkov ja trükkija Golubkov on leiutanud omapärase väikese trükimasina, mis suuruselt võrdub ainult $\frac{1}{16}$ väikesest kiirpressist. Trükimasin ei ole seega mitte suurem, kui harilik büroo kirjutusmasin. Masinaga on võimalik trükida harilikku suuruste tähtedega; valtside, värvikasti ja muud tehnilised uuendused loovad sellest masinast universaal-tüüpi leiutise. Masinal võib trükida 1500, 2000 ja 2500 trükipoognat tunnis. Teda võib käivitada niihästi käsi-, jala- kui ka elektrijõuga. Rybinski masinateehituse tööstus on leiutisest huvitatud ja kavatses neid masinaid massiliselt valmistama hakata.

Leiutis iseendast suurt väärtust ei oma, kui ainult suuremate büroode juures, kus tihti on tarvidus paljuduste järele.

AIDAKE VIGA LEIDA!

Üks Pariisi firma otsustas trükist ilmutada Georges Fourest romaani „Valge neeger“. Lähtudes soovist välja anda trükist täiesti vigadeta raamatut, pani kirjastusäri vanade humanistide eeskujul oma raamatukaupluse uksele Clichy tänaval korrektuurpoogna äratõmbed pealkirjaga: „Aidake meid saavutada täiuslikku väljaannet! Maksame 5 franki (üle 1 krooni eesti rahas) iga leitud vea eest!“

RUMEENIA.

Rumeenias jõuti kollektiivlepingut uuesti maksma panna, kestusega üks aasta.

SAARIMAA.

Ajalehtede massilise sulgemisega on trükitehnilised asetatud raskesse seisukorda.

Mõni rida Ungarist. Ungari ametiühingulises elus valitseb praegu erakorraline vaikus. Keegi ei tea, millised kavatsused on Ungari valitsusel ametiühingute vastu. Organiseeritud tööliikond on siiski kindlalt seismas ja arvab et kõik jutud ametiühingute likvideerimisest ja valitsuse kontrolli alla viimisest on ainult teatud ringkondade poolt esile kutsutud tööliikonna häirimiseks. Küll kõneldakse aga sellest, et peaminister Gömbös kavatses valimisõigust laiendada ja parlamendile suuremad õigused

KUULUTUSTE VÕISTLUS.

Käesoleval sügisel peetud näitusmessi puhul korraldas messikomitee esimest korda kuulutuste võistluse. Võistlusele kuulusid kõigis Tallinna ja Tartu päevalehtedes 1. septembril ilmunud kuulutused. 3. septembril toimus sellekohase komisjoni poolt auhindade määramine.

„P ä e v a l e h e s“ ilmunud Eesti Kirjastuse-Ühisuse raamatukaupluse kuulutuse koostajale P. Lismant'ile — diplom ja Kr. 17.50, ladujale A. Janson'ile — diplom ja Kr. 17.50, „Simplex'i“ kuulutuse ladujale E. Pitte'le — diplom ja Kr. 12.—.

„V a b a M a a s“ ilmunud portselaan-dekoortööstuse kuulutuse ladujale Th. Suur'ele — diplom ja Kr. 15.

„K a j a s“ ilmunud oma kuulutuse koostajale faktor P. Treumannile — diplom ja Kr. 50, Kalevi-manufaktuuri kuulutuse ja „Ühiselu“ trükikoja kuulutuse koostajale faktor P. Treumann'ile — diplomid.

„E s t l ä n d i s c h e Z e i t u n g i s“ ilmunud a.-s. O. Kilgase kuulutuse koostajale ja ladujale A. Maritov'ile — diplom ja Kr. 50, kino „Heliose“ kuulutuse ladujale E. Valcker'ile — diplom ja Kr. 20.

„P o s t i m e h e s“ ilmunud oma raamatukaupluse kuulutuse ladujale V. Ploom'ile — diplom ja Kr. 25.

anda. Nähtavasti ei julge valitsevad ringkonnad rahulolematuse tõusu vältimiseks astuda Hitleri ja Mussolini järgedes.

1. septembrist hakkas ilmuma Ungaris uus päevaleht „Uj Magyaraság“, mis peab tähistama ajakirjanduse laienemist.

Kirjavälajate ja stereotüpeerijate klubi Budapestis pidas 8. sept. oma 50. aastast juubelit. Nimetatud klubi on aja jooksul kasvanud tugevaks organisatsiooniks ja on palju suutnud ära teha enda liikmet palga- ja töötingimuste parandamiseks.

Hiljuti suri Pallas-trükikoja direktor Michael Radnai, kellel oli suur mõju tööandjale, mistõttu trükitehniliste ja tööandjate vahel oli nii mõndagi suudetud korraldada ilma suuremate konfliktideta, tänu Radnai arusaamisele tööliste huvidest. Ungari trükitehnilised mälestavad teda tänuga.

Laduja pisimuresid.

A. Teiman.

Selles artiklis on niisugused väikesed tehnilised küsimused käsitlust leidnud, millistest võib väga kergesti oletada, et nad on kõigile küllalt selged, teiselt poolt võib aga ka arvata, et nad üldse ei vääri tähelepanu. Kuna aga korduvalt siiski on juhtunud tülinaid ja ebameeldivaid olukordi neist pisiküsimustest, siis pean kirjutama.

1) Lihtne asi: kuidas asetada jutumärgid lause-vahemärkide suhtes? Poleks tulnud mõttesegi tõsta üles sellist küsimust, kui mitte keegi toimetuse-isand poleks kaebama tulnud, et ladujad ükskord laduvat punkti jutumärkide ette, teinekord taha (mitte jutumärke vahetada hanejalgadega, milledesse suletakse üksikud esiletõstetavad sõnad) ja et ta selle küsimuse üle koguni kollegi lugupeetud asjatundjaga vaidlema läinud, kes arvanud, et punkt tuleb asetada ikka jutumärgi taha! — Selge peaks olema, et *jutumärkidesse* suletakse lause ühes selle vahemärkidega, olgu need punktid, komad, hüüu- või küsimärgid. Teine lugu on aga „hanejalgadega“, siin tuleb lause-vahemärk väljapoole hanejalgu.

Näiteks: „Olime täna spordiplat-sil,“ rääkis Jaak, „harjutasime seal võrkpalli.“ — Aga: See mees on „täitsa vunts“.

2) Veidi raskem on eralduskirjade puhul lause-vahemärkide tarvitamine. Näiteks: harilikust kirjast tekstis on sõna kursiiv- või pooljäme-kirjast ja sellele peab järgnema mõni lause-vahemärk. Kas panna siis see märk vastavast eralduskirjast või tekstikirjast — nagu see oleks loomulik? Või asetame mõne eralduskirjast sõna klambritesse, — kas panna siis klambrit harilikust või vastavast eralduskirjast? Igatahes on tarvitatud mõlemat moodi. Kuid on parem siiski, kui ka siin oleks kindel seadus — vähemalt teaduslikkudes töödes, kus ei tehta sellest mingit kunstimaitse-küsimust. Kui see jäetakse aga vabaks, siis on paratamatud niisugused juhtumid, et sõnu sulgeb ühest otsast eralduskirjast klamber, teisest harilik teksti-kirjast, olenedes sellest, milline sõna on vastu klambrit.

Eralduskirjade tarvitamise kohta peaks minu arvates — küll töötatama

välja enam-vähemgi kindlad reeglid. On arvatav, kui palju aega laduja raiskab kaaludes igal üksikul juhul, millist märki peab tarvitama. — Ja siis võib veel toimetaja teistigi arvata, — ning lõppeks on kõik segi. Ja kui sellisel laotud ladu on ära pandud, siis nõuab palju kannatust, et leida tarvilikke punkte ja komasid.

3) Punktist — sellest, mis asetatakse lõppu igale asjale, igale poole. — Tahaksin kirjutada aga seda, et mitte igale poole lõppu ei pruugiks teda panna. Juba „Kirjaladuja käsiraamatus“ on tähendatud, et tiitel-ridade, üldse ridade lõppu, mis asetsevad üksikuina, eraldatult, ei panda punkti. Punkt ei ole seal mõtet, sest ilma selletagi on näha, kus selline lausend lõpeb. Siiski laotakse raamatus ja ajakirjus ikka veel rubriiki punktiga lõpus, isegi „firmale“ pannakse punkt lõppu. — Milleks? Kas ei ole see pigem inetu, eriti kui rubriik on versaaltähedest?

Meie, trükitöölised, peaksime ise rohkem propageerima ja arendama, mitte aga laskma ette kirjutada selliseid tehnilisi ja osalt ka kunstilisi asju tööandjailt. — Millal jõuame nii järele Lääne-Euroopale, kui me võhikuil laseme endid õpetada?...

4) Kas ei võiks punkti ära jätta koguni selliseilt lühendeilt nagu jne., hra., pr., prl., kr., s., jne. jne. Igatahes ei oleks me siin esimesed, vaid võiksime teatud määral ainult eeskujuga võtta sakslasilt ja inglasilt. Inglaased (vähemalt mõni kirjastus) tarvitavad mr ja mrs ilma punktita, samuti ei aseta sakslased punkti RM järele.

Vast aitab. Mõtlen, et oleks soovitatav, kui võtaksid sõna nois asjus autoriteetsemad ametivennad ja võib-olla võidaks neid arutada trükitöölise ühiseil koosolekuil. Häbi meile, kui võhikud meile jäävad õpetajaiks!

Toimetuse märkus: Kõigi eespool mainitud küsimuste kohta on meie teada kehtivad kindlad juhised (kuigi neid sageli tähele ei panda ja nende vastu eksitakse). Avaldame need juhised täielikul kujul järgnevas numbris.

Laiast maailmast.

SSSR-i trükiteöstuse edu.

Mõne aja eest avati SSSR-is pressepäev, mil puhul oli ka suurima lehe „Pravda“ trükikoja pidulik avamine. Ehitis on koguses ligi 45.000 ruutmeetrit suur ja omab iseseisva raudteeühenduse paberi transporteerimiseks trükikotta. Kuna mujal maailmas kõik suurimad trükikojad on ehitatud vertikaal-stiilis, on „Pravda“ trükikoja ehitus sündinud horisontaalsüsteemi alusel. Toimetus võtab enda alla 9 majakorda, mis varustatud tehnika viimaste uudistega. Seal on õhutorupost, telegraaf, telefon, vastuvõtu- ja väljasaate-raadioaparaadid.

Inglise firma poolt ehitatud rotatsioonimasin on ülalpinnal 90 ruutmeetrit suur. Masin koosneb neljast korrast. Sarnaseid masinaid Euroopas veel ei ole, ainult Ameerika Ühendriigis on neid 2—3 tükki. Paberi asetamine masinasse sünnib automaatselt, ilma et masinat sel puhul seisma tarvitseks panna. 21 valtsi kahekordse laiuusega võivad trükkida tunnis 1 miljon eksemplari lehte. Mõne minuti jooksul võib rotatsiooni valmis seada 2—96-leheküljelise lehe trükkimiseks. Murdmisruum, stereotüüpia, samuti ka talitus asuvad otseses ühenduses rotatsioonisaaliga. Nagu graafikaajakiri „Poligrafišheskoe Proisvodstvo“ ütleb, on trükiasjandus Ameerikas viimasel ajal 3,98 protsendile langenud, kuna aga SSSR-i trükiteostus samal ajal on 0,25 protsendi pealt 3,77 protsendile tõusnud.

KERJUSTE AJALEHT.

Pariisis trükatakse erilehte, mis määratud kerjuste huvide kaitseks. Leht ilmub pealkirjaga „Gazette des Mendians“ ja sisaldab kõiki teateid, mis kerjustele on kuidagi kasulikud.

TOETUS AUSTRIA TÖOLISTELE.

Vastavalt üleskutsele on üksikud trükiteöliste liidud saatnud Austria trükiteöliste toetamiseks kutsekretariaadile järgmised toetused: Belgia — 715 shv. franki, Taani — 1393 franki, Holland — 6276 fr., Norra — 3929 fr., Rootsi — 1606 fr., Šveits — 4271 fr., Tšehhoslovakkia — 3072

fr., Ungari — 4532 fr. jne. Nagu ülaltoodust nähtub, on rahvusvaheline trükiteöliiskond elavalt suhtunud Austria seltsimeeste toetuspalvele.

RAAMATUKOGU VAENLASED BRASILIAS.

Linnaraamatukoguhoidja Rio de Janeiro ei tea enam, milliseid pühakuid appi hüüda. Ükski hape, ükski pulber, õhupuhastuse-ega desinfektsioonivahend ei või muuta tema hoolaluste raamatu saatust. Brasiliast leidub 18 liiki mitmesuguseid ussikesi, kes metalli, puud, nahka ja paberit hävitavad ja kõige ohtlikumad raamatu vaenlased on. Niiskus ühes troopilise kuumusega soodustab suuresti nende isegi juba jõudsat paljunemist. Mõned siginevad isendast paberis. Võib juhtuda, et avades alles 10 päeva eest kasutatud raamatu, leiad selle lehtedest tühjana nagu sigareti toosi. Ainult kaaned. Tagajärjetult otsib „Corriera della Sera“ kirjasaatja, kellele asjast teatati, teraslaekast vanu dokumente ning „Paquete de Rio“ numbrit märtsist 1836, milles avaldas Garibaldi oma esimesed poliitilised artiklid. Need on ära söödud.

PALJU KEELI ON ILMAS.

Rahvusvaheliselt keeltebüroolt Genfis on ilmunud mõne aja eest huvitav statistika Euroopa keelte kohta. Üldiselt on seal loetud Euroopa kohta 125 iseseisvat keelt. Esimesel kohal seisab saksa keel, mida räägivad 81 miljonit inimest. Vene keel on 70 miljoniga teisel kohal, inglise — 47 miljonit, itaalia — 41 milj. ja prantsuse — 39 miljonit. Viimasel kohal seisavad bretooni, baski ja kelti keeled. Kogu maailma kohta loetakse 6760 keelt, millest aga ainult 2796 keelt tarvitamist leiavad. Inglise keelt kõnelevad 160 miljonit inimest, siis saksa ja vene (kumbki 90 miljoniga), hispaania — 75 milj., prantsuse ja itaalia kumbki 50 miljonit, portugali — 30 milj. Suurima sõnade arvu omab inglise keel 455.000 sõna, prantsuse — 210.000 sõna, saksa — 150.000, vene ja itaalia kumbki 140.000 ja hispaania — 120.000 sõna. Nagu sellest näha, on inglise keel kõige levinum ja ka leksikaalselt kõige rikkam.